

**UCHWAŁA NR XXIX/283/2021
RADY POWIATU STAROGARDZKIEGO**

z dnia 15 lipca 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób
Niepełnosprawnych z Powiatu Starogardzkiego na lata 2021 – 2027**

Na podstawie art. 4 ust.1 pkt 5, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920 ze zm.), art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych z Powiatu Starogardzkiego na lata 2021 – 2027, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Starogardzkiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§ 4. Uchwała podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gdańskim oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Przewodniczący Rady

Wiesław Brzowski

Załącznik do uchwały Nr XXIX/283/2021
Rady Powiatu Starogardzkiego
z dnia 15 lipca 2021 r.



POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
w Starogardzie Gdańskim

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH Z POWIATU STAROGARDZKIEGO NA LATA 2021-2027

CZERWIEC 2021 ROK

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Diagnoza niepełnosprawności mieszkańców powiatu	3
3. Rehabilitacja społeczna i zawodowa.....	10
4. Analiza SWOT.....	16
5. Cele i wskaźniki wykonania Programu	17
6. Realizatorzy Programu	21
7. Monitoring i ewaluacja	21

1. Wprowadzenie

Podstawą do opracowania Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r., poz. 573).

Powyższa ustawa definiuje osoby niepełnosprawne jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolność do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie:

- o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności,
- o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy,
- o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021 – 2027, zwany dalej „Programem”, jest zgodny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Starogardzkim 2021 – 2027. Program ma za zadanie kreowanie lokalnej polityki społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych w szczególności w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej oraz zatrudniania i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Podstawowym założeniem Programu jest organizacja systemu wsparcia umożliwiającego osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom godne i aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

2. Diagnoza niepełnosprawności mieszkańców powiatu

Liczba osób niepełnosprawnych będących mieszkańcami powiatu starogardzkiego określana jest szacunkowo z uwagi na brak danych o tej grupie osób w układzie powiatu. Większość informacji o ich liczbie oraz strukturze tej grupy dostarczają Narodowe Spisy Powszechne prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny. Dane z przeprowadzonego w 2011 roku NSP wskazują, że w powiecie starogardzkim zamieszkiwało 14677 osób niepełnosprawnych co stanowiło 11,6 % ogółu ludności, w tym 47,96 % stanowili mężczyźni oraz 52,04 % stanowiły kobiety. Istotną cechą charakteryzującą osoby niepełnosprawne jest czynnik ekonomiczny grup wieku. Takie rozróżnienie jest ważne podczas opracowywania

programów publicznych mających na celu pobudzenie osób niepełnosprawnych do działania. W powiecie starogardzkim w wieku przedprodukcyjnym w 2011 roku było 694 osób niepełnosprawnych (4,73 %), produkcyjnym 8070 osób (54,98 %), poprodukcyjnym 5703 osób (38,86 %). Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców w wieku produkcyjnym można zauważyć, że więcej w tej grupie jest mężczyzn (58,36 %). Odwrotna sytuacja jest w grupie wiekowej osób niepełnosprawnych obejmującej wiek poprodukcyjny w tej grupie mieszkańców dominuje liczba kobiet (68,77 %).¹

W celu dokonania głębszej charakterystyki potrzeb osób niepełnosprawnych na terenie powiatu starogardzkiego wykorzystano dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim i działającego w jego strukturach Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim, które jako jednostki organizacyjne samorządu powiatowego realizują zadania z zakresu orzekania o niepełnosprawności oraz rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Osoby z dysfunkcją organizmu mogą ubiegać się o status osoby niepełnosprawnej, który daje możliwość korzystania z określonych uprawnień, ulg czy usług społecznych, co ustalone jest na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności. Na podstawie analizy danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Starogardzie Gdańskim osoby ubiegające się o orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w 2020 roku najliczniej robiły to w celu przyznania zasiłku pielęgnacyjnego 34,86 %, uzyskania lub utrzymania odpowiedniego zatrudnienia 26,18 %, korzystania z karty parkingowej 14,74 % oraz możliwości korzystania z systemu środowiskowego wsparcia 12,07 %. Najmniej liczna grupa osób wskazywała szkolenie jako cel ubiegania się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Tabela 1. Charakterystyka celów ubiegania się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w latach.

Cel złożenia wniosku	2016	2017	2018	2019	2020
Odpowiednie zatrudnienie	776	951	741	746	696
Szkolenia	0	5	6	0	0
Uczestnictwo w WTZ	15	6	25	11	4
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	58	115	273	190	58

¹ Narodowy Spis Powszechny 2011 r.

Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych)	305	487	559	485	321
Zasiłek pielęgnacyjny	1116	793	413	733	927
Korzystanie z karty parkingowej	280	444	492	439	392
Inne	95	102	256	296	261
SUMA	2645	2903	2765	2900	2659

Opracowanie własne na podstawie danych EKSMOoN.

Ważnym aspektem jest również zakres występujących dysfunkcji organizmu powodujących niepełnosprawność ze względu na potrzeby osób dotkniętych zjawiskiem niepełnosprawności. Dane o orzeczeniach o stopniu niepełnosprawności wydanych w 2020 r. obrazują skalę zależności osób z niepełnosprawnością od otoczenia oraz potrzebę udzielenia wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz pełnienia ról społecznych właściwych dla każdego człowieka.

Tabela 2. Charakterystyka osób niepełnosprawnych wg. wydanych orzeczeń w latach.

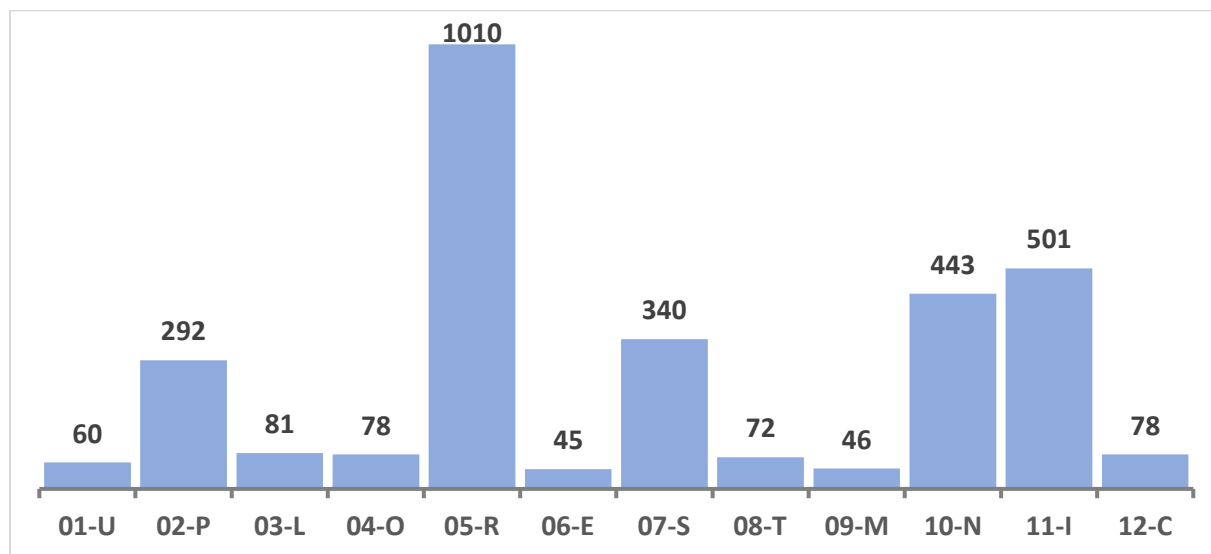
Kategoria / Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Orzeczony stopień lekki	410	449	378	350	300
Orzeczony stopień umiarkowany	1225	1267	1338	1334	1435
Orzeczony stopień znaczny	820	842	934	1029	841
Osoby zatrudnione	194	225	234	279	68
Osoby niezatrudnione	2261	2333	2416	2434	2508
Wykształcenie wyższe	167	157	170	209	221
- średnie	573	523	648	657	638
- zasadnicze	891	847	899	927	901
- gimnazjalne, podstawowe w tym niepełne (powyżej 16 lat)	824	1031	933	920	816
Kobiety	1378	1351	1470	1502	1371
Mężczyźni	1511	1601	1659	1624	1675
Wiek do 16 lat	434	395	479	413	470
16-25 lat	202	199	216	172	170
26-40 lat	278	312	275	323	282
41-60 lat	1000	999	1035	1009	905
60 lat i więcej	975	1047	1124	1209	1219

Opracowanie własne na podstawie danych EKSMOoN.

Jak wynika z analizy statystyki charakteryzującej osoby powyżej 16 roku życia, które uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności najwięcej osób otrzymało stopień umiarkowany (55,7 % w 2020 r.). Przy tym stopniu można zaobserwować tendencje wzrostu liczby osób z takim orzeczeniem, które wymagają częściowej pomocy w pełnieniu ról społecznych, udzielaną w okresie wynikającym ze stanu zdrowia i z tego powodu występuje konieczność udzielenia im pomocy. Blisko tysięcy osób rocznie otrzymuje orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (32,6 % w 2020 r.). Orzeczenie tego stopnia oznacza niezdolność do pracy, całkowitą zależność osoby od otoczenia i konieczność udzielenia pomocy również w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka. Uwagę zwraca tendencja spadkowa osób, które kwalifikują się do lekkiego stopnia niepełnosprawności i stanowią najmniejszą grupę wydanych orzeczeń (11,6 % w 2020 r.). W kategorii płę przewagę orzekanych osób stanowią mężczyźni (56 % w 2020 r.), a ze względu na posiadane wykształcenie największą grupę powyżej 16 roku życia stanowią osoby, które ukończyły edukację na poziomie zasadniczym (35 % w 2020 r.). Na podstawie przedstawionych powyżej danych, zwraca uwagę ogromna przewaga niezatrudnionych osób, które otrzymują orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (97,4 % w 2020 r.), co częściowo można przypisać dużej liczbie orzekanych osób w wieku powyżej 60 lat (47,3 % w 2020 r.).

W diagnozie analizą objęto również przyczyny niepełnosprawności na podstawie symboli występujących w wydawanych orzeczeniach w 2020 r. Wykres 1 pokazuje, że wyraźnie więcej osób otrzymało orzeczenie o niepełnosprawności z powodu upośledzenia narządu ruchu (33,2 % w 2020 r.), z powodów innych niż określają pozostałe symbole orzeczono niepełnosprawność 16,4 %, z powodu choroby neurotycznej 14,5 %, a także z przyczyn choroby układu oddechowego i krążenia 11,2 % i choroby psychiczne 9,6 %. Pokazuje to, iż najwięcej jest niepełnosprawnych mieszkańców powiatu, którzy borykają się z problemami związanymi z poruszaniem się i barierami stojącymi na ich drodze w codziennym funkcjonowaniu.

Wykres 1. Liczba wydanych orzeczeń wg. przyczyn niepełnosprawności w 2020 r.



Objaśnienie: 01-U – upośledzenie umysłowe, 02-P – choroby psychiczne, 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O – choroby narządu wzroku, 05-R – upośledzenie narządu ruchu, 06-E – epilepsja, 07-S – choroby układów oddechowego i krążenia, 08-T – choroby układu pokarmowego, 09-M – choroby układu moczowo-płciowego, 10-N – choroby neurotyczne, 11-I – inne (w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego), 12-C – całościowe zaburzenie rozwojowe.

Opracowanie własne na podstawie danych EKSMOoN.

Istotne dane pokazuje statystyka Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim, ponieważ osoba niepełnosprawna w związku z jej trudną sytuacją na rynku pracy, może być zarejestrowana w tej instytucji jako bezrobotny (osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego), lub poszukujący pracy (osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego).

Tabela 3. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Starogardzie Gdańskim w latach.

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Bezrobotne osoby niepełnosprawne	413	287	287	291	304
w tym kobiety	50,1%	47,7%	47,4%	50,1%	46,7%
Bezrobotne osoby niepełnosprawne w ogóle osób zarejestrowanych	11 %	11,4 %	11,4 %	12 %	8,9 %
Osoby niepełnosprawne poszukujące pracy	18	23	42	38	31
Osoby niepełnosprawne poszukujące pracy w ogóle osób poszukujących pracy	52,9 %	51,1%	67,7 %	60,3 %	41,9 %

Liczba osób niepełnosprawnych które podjęły pracę	282	279	186	198	181
Liczba osób niepełnosprawnych w wieku mobilnym (18-44 lat)	141	111	110	109	127
Liczba osób niepełnosprawnych w wieku niemobilnym 45 lat i więcej	272	176	177	182	177
Z wykształceniem wyższym	11	6	13	12	16
- średnim	98	60	66	73	73
- zasadniczym	149	101	103	108	121
- gimnazjalnym i podstawowym w tym nieukończonym	155	120	105	98	94

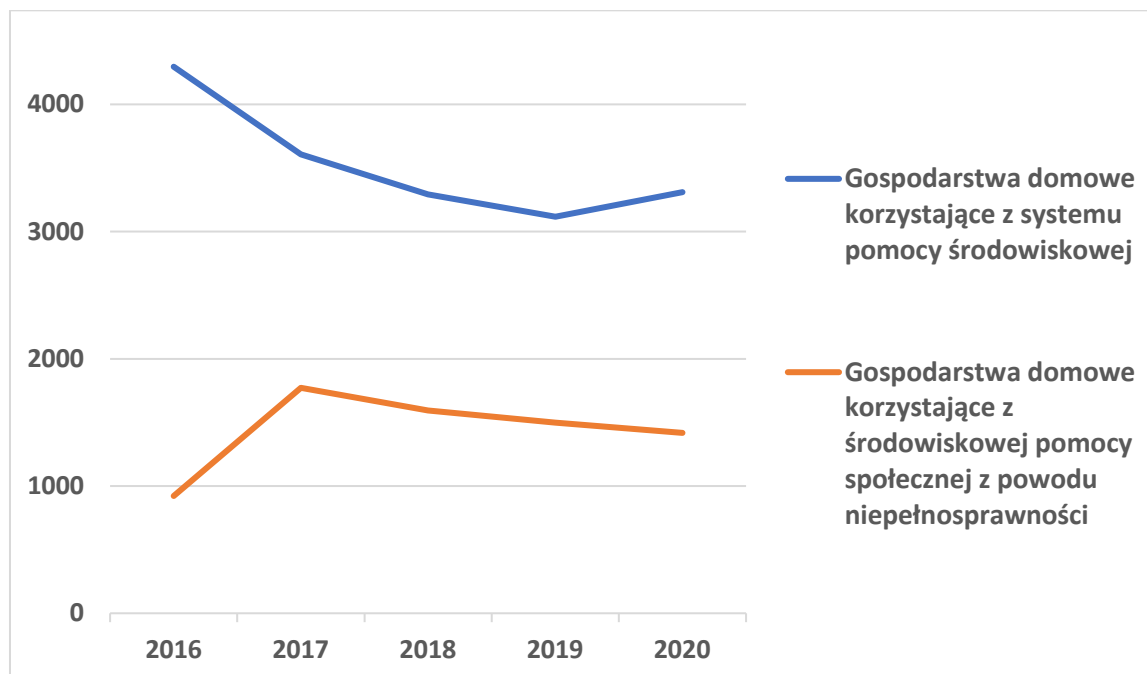
Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim.

Jak wynika z Tabeli 3 osoby niepełnosprawne zarejestrowane jako bezrobotne stanowią 8,9 % wszystkich zarejestrowanych w 2020 r. Można również zaobserwować zmniejszający się udział niepełnosprawnych osób zarejestrowanych jako bezrobotne wśród wszystkich osób bezrobotnych. Istnieje niewielka przewaga liczby niepełnosprawnych mężczyzn (53,3 % w 2020 r.). W badanym roku 181 niepełnosprawnych mieszkańców powiatu, których pomocą objął Urząd Pracy podjęły pracę co stanowi 54 % ogółu niepełnosprawnych osób zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy. Problematiczne staje się niskie wykształcenie osób zarejestrowanych jako bezrobotne, a także przewaga osób w wieku niemobilnym tj. z mniejszą zdolnością i gotowością do przekwalifikowania się, zmianą pracy lub zajmowanego stanowiska. W 2020 r. osoby powyżej 45 roku życia stanowiły 58,2 % wszystkich osób zarejestrowanych. Analiza badanego okresu pokazuje także duży wzrost niepełnosprawnych mieszkańców powiatu zarejestrowanych w Urzędzie Pracy jako poszukujące pracy, który wyniósł 72,2 %, co pokazuje zwiększone zapotrzebowanie na usługi społeczne w celach zwiększenia aktywności i mobilności tych osób na lokalnym rynku pracy.

Na podstawie danych z udzielanej pomocy społecznej w środowisku w badanym okresie można zaobserwować wyraźny spadek liczby rodzin korzystających z tego typu usług społecznych na terenie powiatu (22,9 %). Liczba rodzin korzystających z pomocy środowiskowej z powodu niepełnosprawności mimo spadku ich liczby od roku 2017, wciąż jest dużo wyższa niż na początku badanego okresu (53,8 %). Niepełnosprawność dotyczy nie tylko osoby z dysfunkcją organizmu, posiadającą stosowne orzeczenie, ale całą jej rodzinę oraz osoby z najbliższego otoczenia. Zgodnie z najnowszymi danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2018 roku średnia liczba osób w gospodarstwie domowym korzystającym z środowiskowej

pomocy społecznej wyniosła 2,44 %. Oznacza to, że w grupie wysokiego ryzyka wykluczenia

Wykres 2. Liczba gospodarstw domowych korzystających z systemu środowiskowej pomocy społecznej na terenie powiatu starogardzkiego w latach.



Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Ośrodków Pomocy Społecznej z powiatu starogardzkiego.

społecznego z powodu niepełnosprawności bezpośrednio dotyka blisko 3460 mieszkańców powiatu. Na podstawie danych o ilości wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Starogardzie Gdańskim w 2020 roku wydano łącznie 3046 orzeczeń o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, co obrazuje skalę potrzeb dla obszaru występowania zjawiska niepełnosprawności. Osoby niepełnosprawne wymagają pomocy i wsparcia w celu optymalnie samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym i co za tym idzie korzystania z usług publicznych w tym z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych dostosowanych do ich potrzeb.

WYZWANIA

1. Utrzymująca się duża liczba gospodarstw domowych na terenie powiatu korzystających z środowiskowej pomocy społecznej.
2. Zwiększone ryzyko wystąpienia zjawiska wykluczenia społecznego wśród osób niepełnosprawnych, ich rodzin i opiekunów.

3. Bariery uniemożliwiające osobom niepełnosprawnym samodzielne funkcjonowanie.
4. Zróżnicowany dostęp do pełnej oferty usług społecznych, w tym świadczonych przez podmioty niepubliczne i instytucje publiczne w środowisku lokalnym na terenie powiatu.
5. Ograniczenia oferty usług społecznych, spowodowane występowaniem chorób zakaźnych i innych negatywnych zdarzeń występujących w środowisku lokalnym lub ponadlokalnym.
6. Dostosowanie działań i oferty usług społecznych do zróżnicowanych potrzeb osób niepełnosprawnych.
7. Duża liczba osób niepełnosprawnych w wieku niemobilnym, poprodukcyjnym oraz nie mających zatrudnienia.
8. Integracja i włączenie społeczne osób i rodzin, których dotyczy zjawisko niepełnosprawności.

3. Rehabilitacja społeczna i zawodowa

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.² Realizacja powyższych zadań będących w kompetencji powiatu opiera się na umożliwieniu osobom niepełnosprawnym rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Osoby z niepełnosprawnościami często czują się wyobcowane i odsunięte od udziału w życiu społecznym. Ograniczenia utrudniające bądź wręcz uniemożliwiające korzystanie z przysługujących im praw do zaspokajania swoich potrzeb na równi z innymi, stanowią poważny problem. Podstawowym sposobem zwiększania uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym jest prowadzenie działań mających na względzie wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej. Jest to osiąganę poprzez edukację, znoszenie barier architektonicznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i w dostępie do informacji oraz zwiększaniu społecznego zrozumienia i

² Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2021, poz. 573)

akceptacji osób niepełnosprawnych. Ważnym aspektem jest również aktywność osób niepełnosprawnych wspomagająca proces ich społecznej i zawodowej rehabilitacji. W ramach takiej aktywności osoby niepełnosprawne mogą skorzystać z uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, zajęciach klubowych oraz turnusach rehabilitacyjnych. Uczestnictwo w turnusie ma na celu poprawić u osoby niepełnosprawnej sprawność psychofizyczną oraz rozwijać jej umiejętności społeczne poprzez aktywną rehabilitację z elementami wypoczynku. Powiat starogardzki organizuje funkcjonowanie czterech warsztatów terapii zajęciowej stwarzając tym samym 115 osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Powyższe zadania powiatu starogardzkiego dla jego mieszkańców realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazywanych samorządowi powiatowemu według algorytmu określonego przez Radę Ministrów.

W latach 2015-2020 w ramach środków otrzymanych z PFRON zgodnie z algorytmem, wydatkowanych w zakresie rehabilitacji społecznej, wydatkowanych zostało 15 695 862,00 zł w tym na działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej 9 499 320,00 zł.

Mieszkańcy powiatu mogą również skorzystać z oferty rehabilitacji społecznej i zawodowej finansowanej z dodatkowych środków dzięki programowi Aktywny Samorząd, który z ramienia powiatu realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z dodatkowych środków PFRON. Program ma na celu wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji, poprzez:

1. Przygotowanie osób niepełnosprawnych z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych, poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego.
2. Przygotowanie osób niepełnosprawnych do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych.
3. Umożliwianie osobom niepełnosprawnym aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie.
4. Poprawę szans osób niepełnosprawnych na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji.

5. Wzrost kompetencji osób zaangażowanych w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pracowników lub pracujących na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub organizacji pozarządowych.

W latach 2016-2020 w ramach Programu Aktywny Samorząd w Powiecie Starogardzkim rozdysponowano środki w kwocie 2 258 383,72 zł.

Ważnym aspektem w życiu każdego człowieka, również osoby niepełnosprawnej jest praca zawodowa. Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Osoba z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status "bezrobotnego" może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej. Dla osób niepełnosprawnych posiadających status "poszukującej pracy", a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane ze środków PFRON. Zarejestrowane w urzędzie pracy osoby niepełnosprawne mogą skorzystać z poradnictwa zawodowego, które polega na udzielaniu pomocy przez pracownika urzędu pracy w rozwiązywaniu problemów zawodowych osób zgłaszających się po taką pomoc do urzędu. Pomoc może być świadczona w formie indywidualnego kontaktu pracownika urzędu z osobą potrzebującą pomocy lub za pośrednictwem łącza telefonicznego albo internetowego. W ramach usługi poradnictwa zawodowego pracownicy urzędu prowadzą również grupowe spotkania w formie warsztatów z osobami potrzebującymi pomocy. W ramach pośrednictwa pracy osoby niepełnosprawne mogą uzyskać pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, w szczególności informacje o ofertach pracy, organizowanych giełdach i targach pracy, a także możliwościach skorzystania z innej pomocy oferowanej przez urząd w sytuacji, gdy potrzeby zarejestrowanych osób niepełnosprawnych są większe niż oferuje to pośrednictwo pracy. Ważnym elementem rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych są również szkolenia, które umożliwiają nabywanie, podwyższanie lub zmianę kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych. Powiatowy urząd pracy organizuje i finansuje szkolenia dla osób niepełnosprawnych w ramach szkoleń grupowych na podstawie analizy potrzeb szkoleniowych, która odzwierciedlenie ma w planie szkoleń grupowych na dany rok, w ramach szkoleń indywidualnych, które odbywają się na wniosek osoby zarejestrowanej lub w ramach trójstronnych umów szkoleniowych lub bonów

szkoleniowych. Wszelka pomoc świadczona osobom niepełnosprawnym znajduje odzwierciedlenie w indywidualnym planie działania. Pomoc udzielana przez powiatowy urząd pracy w ramach indywidualnego planu działania jest dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości niepełnosprawnego bezrobotnego lub poszukującego pracy, z uwzględnieniem jego wykształcenia, doświadczenia zawodowego oraz możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej.

Niepełnosprawni mieszkańcy powiatu poza podstawową usługą oferowaną przez urząd pracy jaką są szkolenia dla bezrobotnych coraz częściej uczestniczą w szkoleniach realizowanych przez pracodawców dla ich pracowników, a organizowanych w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS). Głównym celem KFS jest zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki przez ciągłe podnoszenie kwalifikacji uczestników szkoleń. Jednym z priorytetów, który od 2015 roku corocznie wymieniany jest przez Ministra ds. pracy lub Radę Rynku Pracy jest wsparcie osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. Osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności mogą poszukiwać zatrudnienia zarówno na otwartym rynku pracy, jak i w zakładach pracy chronionej, w zależności od wskazań zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności. Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności osoby, nie wyklucza możliwości zatrudnienia tej osoby u pracodawcy, który nie posiada statusu zakładu pracy chronionej, w przypadku:

1. przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej;
2. zatrudnienia w formie telepracy.

Lista zakładów pracy chronionej na terenie powiatu starogardzkiego wg stanu na dzień 15.02.2021 r.³:

1. Przedsiębiorstwo Usługowo-Wytwórcze „STOLMEX” Łojewscy Spółka Jawna w Starogardzie Gdańskim
2. Zakład Produkcyjno-Handlowo-Usługowy „POLMET” mgr inż. Henryk Kinder w Starogardzie Gdańskim

³ dane z Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku

3. „EUROBUD” Chajewscy Spółka Jawna w Starogardzie Gdańskim
4. Spółdzielnia Inwalidów „POMORZANKA” w Starogardzie Gdańskim
5. „ALFA GUARD SECURITY” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Rokocinie
6. MASZROL BIS Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka Komandytowa w Siwialce
7. BUDA Spółka Jawna w Koteżach
8. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe „CONSTAL” mgr inż. Andrzej Konieczka w Zblewie
9. „IGLOTEX” S.A. w Skórczu
10. Przybysz Marian Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „M. PRZYBYSZ” w Szczodrowie

Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim oferuje dla osób z niepełnosprawnościami, zarejestrowanych jako osoby bezrobotne, wsparcie w ramach Funduszu Pracy oraz projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Proponowane są usługi i instrumenty rynku pracy m.in.: poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, szkolenia, przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej czy refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby bezrobotnej, prace społecznie użyteczne oraz roboty publiczne.

Poniższe dane przedstawiają ilość osób z niepełnosprawnościami wspartych w ramach projektów unijnych w latach 2015-2020:

1. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie starogardzkim”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (POWER) – 59 osób
2. „Aktywizacja osób bezrobotnych po 30 roku życia w powiecie starogardzkim”, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP) – 137 osób.

W latach 2015-2020 w ramach środków otrzymanych z PFRON zgodnie z algorytmem, wydatkowanych w zakresie rehabilitacji zawodowej zostało 2 059 940,68 zł.

Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim jest realizatorem Programu Wyrównywania Różnic między Regionami (Program PFRON). Celem strategicznym programu jest

wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej poprzez:

1. przystosowanie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych zarządzanych przez gminy, towarzystwa budownictwa społecznego, wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe zapewniające dostępność do lokali mieszkalnych osób niepełnosprawnych zamieszkujących te budynki;
2. zwiększenie dostępności dla osób niepełnosprawnych urzędów, placówek edukacyjnych oraz środowiskowych domów samopomocy;
3. zatrudnienie osób niepełnosprawnych w nowotworzonych spółdzielniach socjalnych osób prawnych;
4. zwiększenie możliwości uzyskania wsparcia dla projektów gmin i powiatów oraz organizacji pozarządowych dotyczących aktywizacji i integracji osób niepełnosprawnych;
5. zmniejszenie barier transportowych, które napotykają osoby niepełnosprawne;
6. zwiększenie dostępności warsztatów terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych na terenach powiatów pozbawionych tych placówek oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury warsztatów terapii zajęciowej na terenach powiatów, gdzie te placówki funkcjonują;
7. zwiększenie aktywności samorządów powiatowych w działaniach dotyczących aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

W latach 2016-2020 w ramach Programu wyrównywania różnic między regionami w Powiecie Starogardzkim rozdysponowano środki w kwocie 2 157 578,77 zł.

Ograniczenia spowodowane stanem epidemii, w związku z występowaniem choroby Covid-19, pokazały potrzebę dynamicznego reagowania podmiotów wykonujących usługi społeczne w obszarze rehabilitacji społecznej i zawodowej. Realizacja przez powiat starogardzki Programu Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi w 2020 r. wprowadzonego przez PFRON pozwoliła udzielić dofinansowania 441 mieszkańcom powiatu, w związku z zamknięciem placówek terapeutycznych, za łączną kwotę 803 000,00 zł.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej są również realizowane przez 3 Domy Pomocy Społecznej z powiatu starogardzkiego. Działalność Domów Pomocy Społecznej

na terenie powiatu umożliwia zapewnienie 357 miejsc dla osób wymagających stałej opieki, w tym dla 138 niepełnosprawnych intelektualnie mężczyzn oraz 216 osób przewlekłe psychicznie chorych.

3. Analiza SWOT

Po określeniu skali i zakresu występowania zjawiska niepełnosprawności oraz wyzwań stojących przed realizatorami Programu, dokonano analizy czynników i uwarunkowań wpływających na możliwości jego realizacji. Zawarte poniżej uwarunkowania dotyczą obecnej sytuacji w obszarze działań na rzecz osób niepełnosprawnych, a także ma na celu ustalenie obszarów największego ryzyka dla wyznaczanych celów Programu.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- doświadczenie realizatorów w współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami, w tym PFRON	- brak szerokiej oferty rehabilitacji skierowanej do osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej, szczególnie na terenach wiejskich
- doświadczenie realizatorów w realizacji projektów i programów kierowanych do osób niepełnosprawnych	- brak oferty pomocowej dla rodziny osoby niepełnosprawnej
- wzrost aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami	- ograniczone środki finansowe na dostosowanie oferty usług społecznych do wszystkich potrzeb osób niepełnosprawnych
- funkcjonująca sieć podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych i ich zasoby	- mała świadomość społeczna w tym wśród pracodawców w tematyce osób niepełnosprawnych i możliwości ich aktywizacji
- rozwinięta sieć Warsztatów Terapii Zajęciowej	- brak kompleksowej opieki nad osobami niepełnosprawnymi w środowisku lokalnym
- zwiększająca się liczba przedsiębiorstw zatrudniających osoby niepełnosprawne na otwartym rynku pracy	- występowanie barier w różnych obszarach funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, w przestrzeni publicznej i miejscach ich zamieszkania
- regulacje prawne i system usług publicznych kierowany do osób niepełnosprawnych	- mała aktywność podmiotów ekonomii społecznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
- integracja działań organizacji pozarządowych i instytucji na rzecz osób niepełnosprawnych	- niedostateczny poziom współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami
- otwartość mieszkańców na problemy związane z niepełnosprawnością	- zwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych zagrożonych

	wykluczeniem społecznym
- pozyskanie środków finansowych z różnych źródeł na działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami przez samorządy i organizacje pozarządowe	- pogarszająca się kondycja finansowa osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin
- rynek pracy wymagający aktywizowania nowych zasobów pracowników	- bezradność osób niepełnosprawnych i ich rodzin
- wzrost świadomości społecznej na temat przysługujących uprawnień osób niepełnosprawnych i możliwości uzyskania pomocy	- spowolnienie gospodarcze spowodowane epidemią COVID-19
- wykorzystanie mediów w podejmowaniu problematyki dotyczącej osób niepełnosprawnych	- pojawianie się nowych zjawisk epidemicznych i środowiskowych, powodujących zwiększenie ryzyka wystąpienia niepełnosprawności
- wysokie kompetencje i kwalifikacje osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin	- brak wystarczających środków finansowych na realizację szeroko dostępnych, wysokiej jakości usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami
- aktywności środowiska osób niepełnosprawnych i wykorzystanie jego potencjału	- niedostateczny dostęp do usług zapobiegających lub ograniczających skutki niepełnosprawności
- aktywność i rozwój podmiotów ekonomii społecznej	- bierność społeczności lokalnej w stosunku do zjawiska niepełnosprawności
	- starzenie się populacji i pogarszanie się stanu zdrowia mieszkańców

4. Cele i wskaźniki wykonania Programu

Na podstawie danych z przeprowadzonej diagnozy i wynikających z niej wyzwań, a także analizy SWOT określającej możliwości i ograniczenia w jego wykonaniu, można określić planowany zakres realizacji Programu, który wyznaczają poniższe cele, zadania i działania na rzecz osób niepełnosprawnych z terenu powiatu starogardzkiego.

Cel strategiczny:

Organizacja systemu usług społecznych umożliwiających osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom godne i aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Cele szczegółowe:

1. Cel: Umożliwienie aktywnego i samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym.

1.1. Zadanie: Zmniejszanie wpływu ograniczeń związanych z niepełnosprawnością osoby, utrudniających jej samodzielne funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

1.1.1. Działanie: Wsparcie finansowe do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się oraz technicznych.

1.1.2. Działanie: Wsparcie finansowe do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

1.1.3. Działanie: Wsparcie finansowe do turnusów rehabilitacyjnych.

1.1.4. Działanie: Wsparcie finansowe do likwidacji barier urbanistycznych, transportowych oraz w dostępie do usług publicznych umożliwiających osobom niepełnosprawnym poruszanie i komunikowanie się.

1.2. Zadanie: Zapewnienie dostępu osobom niepełnosprawnym do aktywnego spędzania czasu wolnego i integracji społecznej.

1.2.1. Działanie: Dofinansowanie oferty z zakresu sportu, kultury, turystyki i rekreacji kierowanych do osób niepełnosprawnych.

2. Cel: Wysoka świadomość społeczna dotycząca zagadnień związanych z niepełnosprawnością oraz potrzeb osób niepełnosprawnych ze względu na ich ograniczenia.

2.1. Zadanie: Promowanie i kształtowanie pozytywnych postaw wobec osób z niepełnosprawnościami oraz informacji o ofercie usług skierowanych do osób niepełnosprawnych.

2.1.1. Działanie: Przeprowadzenie kampanii społecznych, konferencji oraz akcji informacyjnych.

3. Cel: Wzmocnienie aktywności osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

3.1. Zadanie: Pomoc osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia lub rozpoczęciu i prowadzeniu działalności gospodarczej.

3.1.1. Działanie: Dokonywanie oceny zdolności do pracy osób niepełnosprawnych.

3.1.2. Działanie: Świadczenie usług poradnictwa zawodowego w formie indywidualnej i grupowej ukierunkowanych na specyficzne potrzeby osób niepełnosprawnych oraz planowanie ścieżki rozwoju zawodowego.

3.1.3. Działanie: Podnoszenie kwalifikacji i uzyskiwanie nowych umiejętności poprzez udział osób niepełnosprawnych w warsztatach zawodowych, szkoleniach, kursach przyuczających do zawodu oraz w ramach staży i praktyk zawodowych.

3.1.4. Działanie: Subsydiowanie miejsc pracy u pracodawców poprzez np. prace interwencyjne, roboty publiczne, wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy, zatrudnienie wspierane, refundację wynagrodzenia z PFRON.

3.1.5. Działanie: Wspieranie samozatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne oraz rozwoju podmiotów ekonomii społecznej.

3.1.6. Działanie: Promocja zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy oraz wspieranie osób w poszukiwaniu zatrudnienia w ramach pośrednictwa pracy.

4. Cel: Rozwój oferty usług kierowanych do środowiska osób niepełnosprawnych.

4.1. Zadanie: Rozszerzenie oferty usług społecznych, szczególnie świadczonych w środowisku lokalnym w formie zinstytucjonalizowanej przy współpracy instytucji z organizacjami pozarządowymi.

4.1.1. Działanie: Realizacja wspólnych projektów na rzecz osób niepełnosprawnych.

4.2. Zadanie: Stworzenie oferty umożliwiającej włączenie społeczne osób niepełnosprawnych ich rodziców, opiekunów i ich środowiska.

4.2.1. Działanie: Umożliwienie prowadzenia niezależnego życia przez osoby z niepełnosprawnościami.

4.2.2. Działanie: Wspieranie podmiotów świadczących usługi społeczne dla osób niepełnosprawnych i ich otoczenia w środowisku lokalnym, w tym mieszkalnictwa chronionego i wspomagane.

4.2.3. Działanie: Poradnictwo specjalistyczne dla osób, które nie mogą poradzić sobie z negatywnymi skutkami zjawiska niepełnosprawności.

4.2.4. Działanie: Organizowanie szkoleń i doradztwa w sferze aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin i opiekunów.

4.3. Zadanie: Rozszerzenie oferty działań profilaktycznych zapobiegającym powstawaniu niepełnosprawności.

4.3.1. Działanie: Opracowanie i wdrażanie programów profilaktyczno – zdrowotnych.

4.3.2. Działanie: Promocja zdrowego trybu życia i aktywnego spędzania wolnego czasu.

4.4. Zadanie: Wspieranie profesjonalizacji działań podmiotów działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami

4.4.1 Działanie: Profesjonalizacja kadr pomocy, wsparcia i integracji społecznej, a także służb zatrudnienia, szczególnie działających w środowisku lokalnym.

5. Cel: Wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania działań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej.

5.1. Zadanie: Pozyskiwanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, z źródeł zewnętrznych.

5.1.1. Działanie: Opracowanie i wykonanie projektów o dofinansowanie i udział w programach finansowanych z źródeł krajowych i zagranicznych.

Tabela 4. Wskaźniki określające wyniki realizacji Programu.

Cel	Zadanie	Wskaźniki	Wartość bazowa (2020 rok)	Prognoza (do 2027 roku)	Źródło danych
1	1.1.	Gospodarstwa domowe korzystające z środowiskowej pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	1418	Zmniejszenie wartości bazowej	GUS / OPS
	1.2.	Ilość podpisanych umów na realizację oferty z zakresu sportu, kultury, turystyki i rekreacji	13	Zwiększenie wartości bazowej	Starostwo / PCPR
2	2.1.	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych, konferencji oraz akcji informacyjnych	1	7	Starostwo / PCPR / PUP
3	3.1.	Liczba zarejestrowanych niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy	335	Zmniejszenie wartości bazowej	PUP
		Liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia w ramach usług rynku pracy	383	Zwiększenie wartości bazowej	PUP
		Liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia w ramach instrumentów rynku pracy	23	Zwiększenie wartości bazowej	PUP
4	4.1.	Liczba zawartych umów i porozumień z podmiotami świadczącymi usługi społeczne	5	17	Starostwo / PUP / PCPR
	4.2.	Liczba działających Ośrodków Interwencji Kryzysowej i Punktów Poradnictwa Prawnego	2	2	PUP / PCPR

		Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej	115	Utrzymanie wartości bazowej	PCPR
		Liczba prowadzonych szkoleń dla osób niepełnosprawnych, ich rodziców i opiekunów	0	Zwiększenie wartości bazowej	PUP / PCPR
	4.3.	Liczba realizowanych programów profilaktyczno-zdrowotnych	1	Utrzymanie wartości bazowej	Starostwo
	4.4.	Liczba przedsięwzięć podnoszących kompetencje kadr	0	Zwiększenie wartości bazowej	Starostwo / PUP / PCPR
5	5.1.	Liczba zrealizowanych projektów i programów w obszarze działań na rzecz osób niepełnosprawnych finansowanych z środków zewnętrznych	5	17	PUP / PCPR
Dane w zakresie wykonania założeń programu na podstawie corocznych sprawozdań realizatorów Programu					

5. Realizatorzy Programu

Z ramienia samorządu powiatu zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych realizują jednostki organizacyjne samorządu powiatu starogardzkiego, w tym głównie Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Program będzie realizowany zgodnie z Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie starogardzkim na lata 2021 - 2027 oraz wskazanych w niej priorytetowym kierunkom działań dla osiągnięcia jej celów strategicznych. Koordynatorem wykonania Programu będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim.

Program będzie realizowany z środków własnych powiatu starogardzkiego oraz środków zewnętrznych, w szczególności krajowych, w tym z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz zagranicznych, w tym środków z Unii Europejskiej.

6. Monitoring i ewaluacja

Monitoring realizacji założeń powyższego dokumentu jest w kompetencjach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim, Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim oraz pozostałych podmiotów realizujących Program, w oparciu o weryfikację osiągniętych wskaźników w zakresie realizacji jej celów. Na podstawie działań monitorujących wykonanie Programu i uzyskanych w ten sposób danych przeprowadzić będzie można ewaluację zaprogramowanych działań.